
Referat

For møte i hovedkomiteen

Dato: 10. mars 2021, kl. 09.00-15.45

Sted: Digitalt møte (Microsoft Teams)

Møteleder: Jan Alexander

Deltakere

Fra hovedkomiteen: Jan Alexander (leder), Gro-Ingunn Hemre (nestleder mat), Vigdis Vandvik (nestleder miljø), Angelica Agdestein, Johanna Bodin, Ellen Bruzell, Edel O. Ellevoll, Dag Olav Hessen, Trine Husøy, Merete Hofshagen, Helle Katrine Knutsen, Åshild Krogdahl, Asbjørn Magne Nilsen, Trond Rafoss, Taran Skjerdal, Inger-Lise Steffensen, Tor A. Strand, Gaute Velle, Yngvild Wasteson

Øvrige deltagere fra komiteen:

Lene Frost Andersen (faggruppen for ernæring, dietetiske produkter, ny mat og allergi - sak 3)

Kaare Magne Nielsen (faggruppen for mikrobiell økologi - sak 4)

Kjetil Hindar (faggruppen for fremmede organismer og CITES - sak 4)

Fra Mattilsynet: Monica Andreassen

Fra Miljødirektoratet: Ingvild Riisberg

Fra sekretariatet: Cecilie Rolstad Denby (direktør), Merethe Aasmo-Finne (ref.), Danica Grahek-Ogden, Ingrid M. Høie, Anne Marthe Ganes Jevnaker (sak 4), Tanya S. Kristiansen, Elin Thingnæs Lid (ref.), Inger Therese Lillegaard, Gro Haarklou Mathisen, Kirsten Rakkestad (sak 3), Ville Erling Sipinen (sak 4), Siamak Yazdankhah.

1. Velkommen, habilitet og godtgjøring

Jan Alexander ønsket velkommen til møtet.

Merete Hofshagen og Trond Rafoss meldte seg inhabile i sak 3 om nytte- og risikovurdering av fisk i norsk kosthold. Begge forlot det digitale møterommet under saken. Ingen øvrige momenter ble meldt inn av møtedeltakerne til spørsmål om habilitet i dagens møte.

2. Godkjenning av møteinnkalling og dagsorden

Møteinnkalling og dagsorden ble godkjent uten endringer.

Referatet fra forrige møte er tidligere godkjent av hovedkomiteen og publisert på vkm.no.

3. Nytte- og risikovurdering av fisk i norsk kosthold

I protokollen for prosjektet, som er godkjent av hovedkomiteen og publisert på VKM sine nettsider, er det beskrevet at VKM vil gjøre et systematisk litteratursøk, kvalitetsvurdere identifisert litteratur, ekstrahere data, og deretter gjøre en vurdering av evidensen for de ulike utfallene. Evidensvurderingen skal etter protokollen bygge på enten WCRF eller OHAT. Prosjektgruppen har nå besluttet å bygge på WCRF. Videre står det i protokollen at fremgangsmåten vil bli justert og tilpasset til vårt formål.

I forkant av møtet fikk hovedkomiteen tilsendt en beskrivelse av fremgangsmåten gruppen har kommet frem til. Videre har gruppen så langt benyttet denne fremgangsmåten for evidensvurdering av effekten av fiskeinntak på ulike hjerte- og karsykdommer. Hovedkomiteen fikk også tilsendt kapitlet der evidensen for "stroke" (slag) er vurdert etter denne metoden slik at de kunne gi sine innspill til denne delen av arbeidet. Faglig leder Lene Frost Andersen presenterte fremgangsmåten for evidensvurdering (WoE) med 'stroke' som eksempel.

Prosjektleder Kirsten Eline Rakkestad orienterte om ny tidsplan og øvrig status i prosjektet.

Vedtak: Hovedkomiteen tar prosjektleders orientering om tidsplan og status til etterretning. Hovedkomiteen gir sin tilslutning til prosjektgruppens fremgangsmåte for evidensvurdering i nytte- og risikovurderingen av fisk i norsk kosthold.

4. CRISPR og andre genomredigeringsteknikker – implikasjoner for risikovurdering

Faglig leder Johanna Bodin oppsummerte status for prosjektet og videre prosess for ferdigstilling av hele rapporten. Utkast til miljørisikovurdering av genomredigerte matplanter, fisk og pattedyr, samt helserisikovurdering av mikroorganismer er ferdigstilt og har vært til kommentering i hovedkomiteen i forkant av møtet. Prosjektgruppen har gjennomgått gjeldende retningslinjer for miljørisikovurdering av genmodifiserte planter og dyr, vurdert om disse er egnet for risikovurdering av genomredigerte organismer, og om disse bør tilpasses/endres for genomredigerte organismer. Arbeidet tar utgangspunkt i EFSAAs veiledningsdokumenter for miljørisikovurdering av GMO og eksemplene på genomredigerte organismer som er beskrevet i tidligere kapitler i rapporten. Delprosjekt skal i tillegg svare på punkt fire mandatet, som omhandler biologiske mangfold. Strukturen på miljørisikodelen er tilnærmet lik helserisikodelen, men på grunn av overlapp i veiledningsdokumentene når det gjelder molekylær karakterisering og deler av de komparative analysene starter denne delen med komparative vurderinger som er spesifikke for miljørisiko. Hovedkomiteen fikk også presentert første utkast til bakgrunn, introduksjon, konklusjoner og et eget diskusjonskapittel.

Overordnede kommentarer og spørsmål til dokumentene fra høringsrunden ble gjennomgått på møtet. I hovedsak var innspillene knyttet til bruk av komparator, mulige langtidseffekter, samt utforming av tekstene i konklusjons- og diskusjonskapittelet («further considerations»). Prosjektgruppen tar med seg innspillene fra møtet og vil presentere oppdaterte versjoner av hovedkonklusjonen og øvrige delkapitler på neste møte i komiteen 26.-27. mai. Endelig godkjenning av rapporten vil skje elektronisk etter maimøtet. Rapporten skal etter planen publiseres i september i forbindelse med at VKM vil invitere til et åpent webinar om problemstillinger knyttet til risikovurderinger ved bruk av CRISPR i matproduksjon.

Vedtak: Komiteen støtter prosjektgruppens plan for ferdigstilling av hele rapporten.

5. Ny strategi for VKM 2021-2024

Cecilie Rolstad Denby innledet med en oppsummering av prosessen med utarbeidelse av VKMs strategi for perioden 2021-2024. Første utkast til ny strategi var på en bred høringsrunde hos berørte parter, dvs. VKMs fire styringsdepartementer, medlemmer, oppdragsgivere, kunnskapsinstitusjoner mfl. sommeren og høsten 2020. Utkast til strategitekster og høringsinnspill ble diskutert på hovedkomiteens møte 23. september 2020, som uttrykte behov for en ny høring i VKMs faggrupper. Etter høringsfristens utløp ble innspillene systematisert og svart ut av VKMs ledergruppe, som også har arbeidet videre med oppfølging av innspillene og omtalen av de strategiske satsingsområdene.

På møtet presenterte Rolstad Denby den reviderte strategien og en tematisert oppsummering av høringsinnspillene med beskrivelser av hvordan disse er hensyntatt. I den oppdaterte versjonen er visjonen og støttetekstene ytterligere spisset, det er tilstrebet en bedre balanse mellom fagfelt og det er gjort noen justeringer av tekstene under hvert strategisk satsingsområde. Billedbruken er gjennomgått og det er tatt noen grep for å sikre at dokumentets visuelle profil er representativ for bredden i VKMs virksomhet. Videre er målgruppene for strategien tydeliggjort for å ivareta både VKMs medlemmer og sekretariat, medlemmenes arbeidsgivere, oppdragsgivere og andre sentrale samfunnsaktører. Komiteen uttrykte sin tilfredshet med den reviderte versjonen av strategien, og viste til at prosessen med utarbeidelse av strategien har vært åpen og ryddig.

VKMs nye strategi skal følges opp med en strategisk virksomhetsplan. Cecilie Rolstad Denby presenterte noen momenter til virksomhetsplanen for 2021. Sekretariatet vil komme tilbake med et første utkast til virksomhetsplan på neste møtet i hovedkomiteen.

Vedtak: Hovedkomiteen gir sin tilslutning til VKMs nye strategi for 2021-2024.

6. Nytt fra sekretariatet

- Cecilie Rolstad Denby orienterte fra møte i EFSA Advisory Forum 3. mars. Hovedsaken på møtet var oppfølging av EUs åpenhetsforordning, blant annet ved å øke styringen og det vitenskapelige samarbeidet mellom medlemsstatene og samarbeidet/tilknytningen til EFSA (ønske om å ansvarliggjøre medlemsstatene mer for EFSA's risikovurderinger). Rolstad Denby nevnte spesielt SPIDO - Science Studies and Project Identification & Development Office, der tema for 2021 er bioinformatikk, styrking av risikovurderinger av pollinerende insekter og kunnskapsbasert risikokommunikasjon i EUs matsystemer. Overordnet tematisk plan for perioden 2022-2024 omfatter ernæring og helse, eksponering (2022), dyrevelferd, mikrobiom i mat/miljø (2023) og bærekraftige matsystemer (2024).
- VKMs innstilling på oppnevning av tre nye medlemmer i faggruppe for ernæring, dietetiske produkter, ny mat og allergi er oversendt Helse- og omsorgsdepartementet.
- Christine Louise Parr er tilsatt i et 16 måneders engasjement i sekretariatet. Parr har doktorgrad i ernæringsepidemiologi og hennes hovedarbeidsområde vil være systematiske kunnskapsoppsummeringer og dataanalyse.
- Jo Skeie Hermansen er tilsatt i ett års vikariat som prosjektleder i sekretariatet. Hermansen har doktorgrad i evolusjonsbiologi og vil primært jobbe med ulike prosjekter forankret i faggruppen for fremmede organismer og handel med truede arter (CITES).
- Cecilie Rolstad Denby starter i ny jobb som leder for institutt for teknologisystemer ved Universitetet i Oslo 1. april. Hun benyttet derfor sitt siste møte i hovedkomiteen til å takke for seg som direktør i VKM. Hun understreket viktigheten av VKMs rolle som uavhengig kunnskapsleverandør for forvaltningen og ønsket VKM lykke til videre med det veldig gode arbeidet. På vegne av komiteen takket Jan Alexander, leder av hovedkomiteen, Denby for innsatsen, blant annet ved å ha snakket frem VKM på en utmerket måte, og for at VKM har utviklet seg under hennes ledelse.

Vedtak: Hovedkomiteen tar orienteringen til etterretning.

7. Nytt fra faggruppene

Siamak Yazdankhah, prosjektleder i sekretariatet orienterte om VKMs oppdrag fra Miljødirektoratet på GMO-legemidler og erfaringene fra arbeidet med miljørisikovurderinger av GMO-vaksiner mot SARS-CoV-2.

8. Eventuelt

Elin Thingnæs Lid orienterte om en tvistesak som er meldt inn til NSD i forbindelse med innrapporteringer av VKMs vitenskapelige publikasjoner i CRISTIN-systemet. Tvistesaken omhandler spørsmål om VKMs publiseringskanal VKM Report oppfyller kriteriene for vitenskapelighet Nivå 1. Sekretariatet vil holde hovedkomiteen orientert om utfallet av saken. Uavhengig av utfall fra tvistesaken mener sekretariatet og hovedkomiteen at det er behov for å jobbe videre med struktur og presentasjon av publiseringskanalen VKM Report på vkm.no. Sekretariatet vil også legge opp til en evaluering i komiteen vedrørende erfaringer med bruk av VKMs veileder for bruk av fagfeller. Evalueringen vil foregå i vår.

9. Evaluering av møtet og nye møtedatoer

Hovedkomiteen var godt fornøyd med møtet, med godt planlagte saker, gode innlegg og diskusjoner og god møteledelse. Hovedkomiteen er imponert over grundigheten i de pågående prosjektene som var oppe til behandling.

Nye møtedatoer:

- 26. og 27. mai
- 30. september
- 1. desember